

Jak přidat duze stříbrnou?

Platforma
pro rovnoprávnost,
uznání a diverzitu

Jolana Novotná (Proud, z.s.)

Platforma pro rovnoprávnost, uznání a diverzitu (PROUD) je organizace, která usiluje o rovná práva pro lesby, gaye, bisexuální a transgender osoby (LGBT) v České republice. Vizí spolku je česká společnost, kde sexuální orientace není rozhodující pro kvalitu lidského života. Protože se život LGBT osob ve svém základním rozvrhu nijak neliší od života většinové populace, věnuje se PROUD tématům počínaje dětstvím a dospíváním přes vzdělávání, rodičovství, manželství a zaměstnání až po stáří. Většinu členů spolku tvoří osoby v mladším produktivním věku. I to je možná důvodem, proč doposud hlavním a pro veřejnost nejviditelnějším zájmem spolku bylo prosazení práva na adopce dětí nebiologickým rodičem v registrovaném páru. Stárnutí LGBT osob je v PROUDu a ostatních LGBT organizacích tematizováno až v posledních letech. Většinu svých aktivit, včetně seniorského programu, realizuje PROUD dobrovolnický.

Duha a její spektrum

Duha je častým symbolem mnoha věrouk. Most mezi nebem a zemí, smlouva mezi člověkem a Bohem. Je chápána také jako symbol jednoty v pestrosti, integrace menšin. Proto ji ve svém znaku mají také LGBT organizace. Ty začaly stříbrnou jako osmou barvu duhy používat, když chtěly zviditelnit seniory ve svých řadách a v komunitě. Dělo se tak zprvu v zemích na západ od nás.

Z neviditelných stříbrnými

V České republice patřili LGBT senioři donedávna k menšině v rámci menšiny. Nebyli vidět. A LGBT komunita, aktivisté, média je téměř neviděly (až na pár výjimky, jako je nejstarší sdružení pro gaye a lesby v České republice, Jihočeská lambda). Situace se začala proměňovat v roce 2013. PROUD, který se věnuje systémovým změnám, lobbyingu a vzdělávání, navázal spolupráci se Společností pro queer paměť (SPQP), usilující o zachycení LGBT historie v našich zemích a působící na komunitním a dobrovolnickém základě, a spolkem Diversity Face. Ten měl v plánu poskytovat starší generaci gayů a leseb přímé sociální služby v

domácnosti a zapojit LGBT osoby do dobrovolnických programů i pro heterosexuální seniory. Trojice spolků se rozhodla situaci českých stárnoucích gayů a leseb nejprve zmapovat. Uspořádala svými dobrovolnickými silami dvě miniankety: jednu mezi LGBT seniory samotnými a druhou mezi poskytovateli rezidenční péče. Cílem bylo zjistit, jak LGBT senioři žijí, jestli mají oproti svým heterosexuálním vrstevníkům specifické potřeby, jak je sami řeší a jaké postoje k nim zauímají poskytovatelé služeb. Výsledky obou anket spolky prezentovaly na diskusním večeru v únoru v roce 2014 a doufaly, že přítomní LGBT senioři a seniorky obrázek získaný anketami obohatí o svůj pohled. Ukázalo se nakonec, že otázka „domovů důchodců“ diskutující seniory zajímala mnohem méně než například možnosti aktivního setkávání, mezigenerační komunikace, navazování přátelských i partnerských vztahů, překonávání pocitů izolovanosti.

PROUD a Společnost pro queer paměť na volání seniorů zareagovaly. PROUD oslovil manažerku projektu SenSen Nadace Charty 77, Dagmar Kuncovou, a společně s ní vytvořil pod patronací PROUDu prostor pro vznik LGBT klubu SenSen. Tato možnost ale nakonec zůstala ležet ladem, LGBT senioři ji nevyužili. Domníváme se, že důvodem byla nedostatečná kapacita na straně seniorů a také obava některých z nich hlásit se v převážně heterosexuálním prostoru veřejně ke své orientaci. SPQP otevřelo v roce 2015 v Praze Centrum queer paměti. Centrum má sloužit nejenom jako zázemí pro práci na zaznamenávání paměti starších LGBT generací, ale i jako místo pro setkávání LGBT seniorů. Ani tento prostor ale senioři zatím aktivně nevyužívají.

Duha jako most – mezi generacemi

PROUD v současné době realizuje projekt Neviditelné menšiny, podpořený z Norských fondů. Věnuje se zviditelnění nejméně viditelných skupin v LGBT komunitě, včetně seniorů. Seniorská část se skládá ze sociologické studie, která navazuje na uvedené ankety. Struktura cílových skupin zůstává stejná, posouvá se ale odborná a metodologická úroveň zpracování tématu. Výstupy budou k dispozici na začátku roku 2016. Navazovat budou na jaře dva semináře o LGBT stárnutí určené místní samosprávě a poskytovatelům služeb pro seniory ve dvou vybraných krajích a zpracování osvětových a odborných materiálů. Na projektu Neviditelné menšiny již pracují jak odborníci placení z grantu, tak odborníci (psychologové, sociologové, politologové, právníci a PR pracovníci) působící v PROUDu jako dobrovolníci ve svém volném čase. Nejstarší z nich (autorce tohoto textu a koordinátorce seniorského programu) je padesát let. Starší LGBT osoby mimo PROUD se zapojily jako respondenti výzkumu a jedna seniorka příležitostně pomáhá s organizací. Z dosavadních zkušeností a podle vyjádření vedoucí výzkumu dr. Naděždy Špatenkové se zdá, že klíčovou generací pro aktivní uchopení tématu LGBT seniorů a budování svorníku mezi pilíři mladší a seniorské generace je generace střední.

Několik osobních šedin (a víry, že se vystříbí) na závěr

S myšlenkou seniorského programu jsem PROUD oslovila v roce 2012, čtyři roky poté, kdy jsem s pomocí rodiny, přátel a profesionálů doprovodila doma až do

konce onkologicky nemocnou maminku. Bez tak širokého zázemí by to možné nebylo. Jako bezdětná lesba jsem přemýšlela, jak budu jednou odcházet já a lidé mně podobní. A jak bych chtěla stárnout a co pro to mohu udělat. Kromě aktivity v PROUDu jsem působila jako dobrovolnice v Masarykově onkologickém ústavu v Brně. Společně s několika kolegyněmi odbornými poradkyněmi pro pozůstalé otevíráme v těchto dnech v Brně poradnu pro pozůstalé pod organizací Klára pomáhá, kde se chci kromě jiného věnovat i LGBT pozůstalým. Na Facebooku společně s partnerkou Sylvou Ficovou spravuji stránky Stárnout (v) teple, pohřbít vše.

Kontakt: Jolana Novotná, Proud, z.s., Opatovická 18, 110 00 Praha 1

e-mail: jolana.novotna@proudem.cz

www.proudem.cz